

DOKKINO

OPETUSMATERIAALI 2015

MACHGANIN PÄÄTÖS

Machganin isä käyttää päihteitä, eikä hän pysty työskentelemään tai elättämään perhettään. Afganistanin pääkaupungissa Kabulissa asuvat Machgan, hänen äitinsä ja pikkuveljensä joutuvat pitämään huolta itsestään ja Machgan myy päivittäin purukumia kadulla auttaakseen perhettään tulemaan toimeen. Machganin horjumaton unelma on kuitenkin saada käydä koulua kuten muutkin ja hänen haaveensa on olla opettaja jonakin päivänä. Machgan ja hänen äitinsä päättävät, että isän käytökselle on tultava loppu. Kuinka käy Machganin koulunkäynnin ja pääseekö isä lopulta irti päihdekierteestään?

Ohjaus: Jens Pedersen

Teemat: koulunkäynti, työnteko, vastuu, perheen elättäminen, vanhemmat, perhesuhteet, tulevaisuus, unelmat, lapsen oikeudet, lapsuus, Afganistan

YHTEISKUNNALLINEN ELOKUVA-ANALYYSI

Pohdittavaa:

1. Machgan joutuu työskentelemään päivittäin kadulla, jotta voisi auttaa perhettään tulemaan toimeen. Pohtikaa luokassa tai pareittain seuraavia asioita:
 - Onko oikein, että lapset ja nuoret tekevät töitä? Minkälaisia töitä lapset ja nuoret voivat mielestäsi tehdä?
 - Minkälaisia säädöksiä Suomessa liittyy alle 18-vuotiaiden lasten työntekoon? Voit ottaa asiasta selvää esimerkiksi osoitteesta:
http://www.tyosuojelu.fi/fi/nuoret_tyontekijat
 - Onko sinulla itselläsi työkokemusta? Oletko esimerkiksi avustanut sukulaistasi tai naapuriasi kotitöissä, hoitanut lapsia tai lemmikkejä tai ollut kesätöissä? Kerro työkokemuksistasi. Miltä työn tekeminen tuntui ja piditkö työtehtävistä? Jos sinulla ei ole vielä työkokemusta, kerro minkälaista työtä voisit kuvitella tekeväsi esimerkiksi kesätöinä.
 - Minkälaisia kotitöitä perheessäsi on? Onko sinulla perheessäsi omaa vastuutehtävää esimerkiksi roskien vieminen, tiskaaminen, imurointi?

- Mikä on unelma-ammattisi? Onko unelma-ammattisi vaihtunut lapsuuden haaveammateista?

2. Lue allaoleva teksti koulunkäynnistä maailmalla ja vastaa sitten kysymyksiin.

Noin 90 prosenttia maailman peruskouluikäisistä lapsista pääsee aloittamaan koulun, mutta peruskoulutuksen ulkopuolella on silti noin 57 miljoonaa lasta. Useimmat heistä asuvat kaikkein köyhimmissä kehitysmaissa Afrikassa ja Etelä-Aasiassa. Epätodennäköisimmin koulua käy maaseudulla asuvan köyhän perheen tyttö. Monet koulunsa aloittaneet lapset keskeyttävät opintonsa jo alaluokilla. Harvat kehitysmaiden lapset ja nuoret jatkavat siis suomalaista yläkoulua vastaaville luokka-asteille, lukiosta tai ammattikoulusta puhumattakaan. Vieläkin harvempi lapsi käy esikoulua, joka valmentaisi häntä opintielle. Lopputulemana melkein joka viides maailman aikuinen ei osaa lukea eikä kirjoittaa. Valtaosa heistä on naisia.

Lähteet:

<http://www.global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15804>

<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002256/225654e.pdf>

- Mitä tarkoittaa oppivelvollisuus?
- Miksi kaikilla tulisi olla oikeus koulunkäyntiin? Perustele.
- Miksi usein erityisesti köyhien perheiden tytöt eivät pääse kehitysmaissa kouluun?
- Mitä vaikutuksia yhteiskuntaan voi olla siitä, ettei koko väestö pääse kouluun?
- Suomen koulutusta ja koulujärjestelmää pidetään yhtenä maailman parhaimmista. Pohdi syitä, mitkä vaikuttavat siihen että koulutus Suomessa on niin tasokasta.

3. Machganin isä ei pystynyt työskentelemään ja elättämään perhettään, sillä hän on jäänyt koukkuun huumeisiin. Pohtikaa seuraavia kysymyksiä luokassa:

- Minkälaisia ajatuksia isän käyttäytyminen herätti sinussa?
- Minkälaisen neuvon antaisit Macghanille kyseisestä tilanteesta?
- Entä minkälaisen neuvon antaisit Machganin isälle?
- Mitä tarkoittaa narkomaani?
- Minkälaisiin asioihin voi jäädä helposti koukkuun?
- Oletko itse jäänyt joskus koukkuun johonkin asiaan (esim. pelaaminen, shoppaileminen, selfieiden ottaminen, netissä surffaileminen, energijuoma)? Oliko tavasta helppoa vai vaikeata päästä eroon? Oletko tällä hetkellä koukussa johonkin asiaan?
- Elokuvasa Machganin pikkuveljeä kiusataan koulussa hänen isänsä huumeidenkäytön vuoksi. Mitä tekisit tilanteessa, jossa sinua tai luokkatoveriasi kiusattaisiin vanhempien käytöksen takia?
- Tutustu Helsingin Sanomien artikkeliin nuorten selfieiden ottamisesta. Otatko itse selfieitä? Voisitko sanoa jääneesi siihen koukkuun? Tunnetko ihmisiä, jotka selvästi

ovat koukussa selfieiden ottamiseen?
<http://www.hs.fi/elama/a1398222029815>

Tehtävää:

1. Elokuvan pohjalta voi pohtia, mitkä ovat lapsen ja nuoren oikeuksia sekä oikeuksia koulunkäyntiin.

a) Listaa kymmenen asiaa, joihin mielestäsi sinulla on oikeus. Vertaa listoja luokkatoverisi kanssa. Oliko listoissasi samoja asioita? Mitä eroavuuksia löysitte? Perustelkaa valintanne parillenne.

b) Tutustukaa nyt lapsen ja nuorten oikeuksien sopimukseen lyhennettynä:

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettyna/>

Voitte myös tulostaa lapsen oikeuksien kortit ja laittaa ne kiertämään luokassa.

<http://www.mll.fi/@Bin/9226806/LOS+kortit+%282%29.pdf>

Olitko kuullut sopimuksesta aikaisemmin? Oliko sopimuksessa samoja asioita kuin tekemissänne listoissa? Ymmärsitkö kaikki kohdat lapsen oikeuksien sopimuksesta? Oliko jotain, jota et ymmärtänyt? Keskustelkaa näistä luokassa yhdessä opettajan kanssa.

c) Toteutuvatko lapsen oikeudet mielestäsi kaikkialla maailmassa? Toteutuvatko ne Suomessa? Perustele ja mieti mikä vaikuttaa siihen, että lapsen oikeudet toteutuvat tai eivät toteudu.

d) Järjestäkää luokassanne väittely joukkueittain. Voitte valita väittelyn aiheet esimerkiksi seuraavista tai keksiä omat väitteenne. Yksi joukkue on väitteen puolesta, yksi vastaan ja yksi henkilö toimii väittelyn tuomarina.

Minulla on oikeus viettää aikani kenen kanssa haluan.

Minulla on oikeus tulla kotiin mihin aikaan tahansa. En tarvitse kotiintuloaikoja.

Minulla on oikeus valita itse harrastukseni.

Kaikilla nuorilla on samanlaiset mahdollisuudet ja oikeudet maailmassa.

Vanhemmat saavat lukea tekstiviestejäni.

Ohjeita väittelyn järjestämiseen: <http://www.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/yto/vaittely/>

Vinkki opettajille: Voit tilata Plan Suomi Säätiön maksuttoman työpajan lapsen oikeuksista

osoitteessa: <http://globaalikoulu.plan.fi/opettajille/ViewDocument.aspx?id=2412>

Maksuttomia työpajoja tarjotaan myös DOKKINO-näytösten yhteydessä niissä näytöskaupungeissa, joissa Planin lapsenoikeuksien lähettiläitä on. Työpajojen tilausmahdollisuudesta tiedotetaan etukäteen sekä näytöspäivinä DOKKINO-tuottajan toimesta.

2. Machgan on päättänyt seurata unelmiaan ja hän yrittää tehdä kaikkensa, jotta saisi tarvittavan koulutuksen opettajan ammattiin. Hän toimii päättäväisesti ja haluaa saavuttaa tavoitteensa. Käy ensin parisi kanssa läpi seuraavat kysymykset ja rakenna lopuksi

unelmakartta alla olevien ohjeiden avulla. Kirjoita vasempaan alalaitaan ”nykyhetki” ja oikeaan yläkulmaan kirjoita unelmasi. Piirrä nyt jana nykyhetkestä unelmaan.

- Mitkä ovat suurimmat unelmasi?
- Mitä olisit valmis tekemään unelmiesi eteen? (Olisitko valmis tekemään töitä, säästämään rahaa, luopumaan jostain toisesta haaveestasi, mitä?)
- Onko unelmasi helppo saavuttaa vai vaatiiko sen saavuttaminen ponnisteluja?

Valitse nyt yksi unelmistasi. Kirjoita paperin alalaitaan tai vasempaan reunaan ’nykyhetki’ tai piirrä siihen nykyhetkeä kuvaava symboli. Kirjoita paperin vastapäiseen laitaan yksi unelmistasi tai piirrä sitä kuvaava symboli. Unelman alle tai vierelle voit kirjoittaa lisätietoja tai tarkempia toiveitasi unelmaasi liittyen. Jätä tarpeeksi tilaa nykyhetken sekä unelman väliin, jotta voit tehdä merkintöjä niiden välille. Piirrä nyt jana nykyhetkestä unelmaasi. Kirjoita tai piirrä matkan varrelle seuraavat asiat:

- Mitkä asiat auttavat unelman saavuttamisessa eteenpäin?
- Mitkä ovat esteitä tai haasteita unelmasi toteutumiseksi?
- Keneltä voit saada apua unelmasi toteutumisessa ja siihen pyrkimisessä?
- Mitä pelkoja unelmaasi liittyy?
- Mitä resursseja tarvitset unelmasi toteutumiseksi (esimerkiksi raha, aika, taidot)?

Voit käyttää kartan tekemisessä erilaisia värejä, symboleja tai leikata vaikkapa kuvia sanoma- ja aikakauslehdistä asioiden havainnollistamiseksi. Kun olet saanut kartan valmiiksi, vertailkaa karttojanne parisi kanssa. Onko matkanne varrella samanlaisia asioita, jotka auttavat unelman saavuttamisessa eteenpäin tai löytyikö kartoistanne samanlaisia haasteita tai pelkoja? Säästä kartta itsellesi ja voit vaikkapa värittää janaa tai viivata yli asioita sitä mukaa, kun olet mielestäsi edennyt unelmasi saavuttamisessa.

3. Tehkää omien oikeuksienne juliste:

Tarvikkeet: Lakana tai tyhjiä isoja papereita tai kartonkia, kyniä, tusseja

Tavoite: Tuoda esiin nuorten mielipide, oikeus osallisuuteen, oikeus tulla kuulluksi, oikeus taiteeseen ja leikkiin

Toteutus: Tehkää lakanoihin tai isoihin papereihin iskujulisteita siitä miten toivoisitte, että koulua kehitetään tai missä asioissa haluatte tulla kuulluiksi. Onko koulussa joitakin asioita joita voi parantaa, esimerkiksi koulun pihaan, ruokailuun, välituntiin tai oppitunteihin liittyen? Pohtikaa kysymyksiä pienryhmässä 10-15 ja kirjoittakaa sitten yhdessä valitsemanne asia julisteeseen. Laittakaa julisteet esille luokkaan tai sopivaan paikkaan koulun käytävään.

4. Tehkää video nuorten oikeuksista ja kuvatkaa videokooste koulunne oppilasta. Videossa esiintyvien tavoitteena on jatkaa lausetta:

”Minulla on oikeus...”

Tavoitteena on saada lyhyitä kommentteja kymmeniltä henkilöiltä ja koostaa ne kaikki yhdeksi koosteeksi. Voitte tehdä videon luokkanne kesken, tai haastatella myös muita koulunne oppilaita.

Videota tehdessänne voitte hyödyntää DOKKINOn dokumenttielokuvan teon ohjeita:
http://docpoint.info/wp-content/uploads/2014/10/oma_dokkari_updated.pdf

ESTEETTINEN ELOKUVA-ANALYYSI

DRAMATURGIA

Jokaisessa elokuvassa on alku, keskikohta ja loppu. Elokuvassa dramaturgian tärkein tehtävä on luoda elokuvalla sen muoto ja kerrontatapa. Siispä dramaturgian kanssa joutuu tekemisiin aina silloin, kun mietitään, miten tietty asia kerrotaan katsojalle. Käytännössä joudutaan ratkaisemaan esim. roolihenkilön olemukseen ja käyttäytymiseen, lavasteisiin, kuvakulmiin, ääniin ja musiikkiin liittyviä tekijöitä. Suurin dramaturginen jännite rakentuu yleensä niiden asioiden ympärille, jotka katsoja joutuu itse päättämään saamistaan vihjeistä.

DRAMATURGINEN KAAVA

Alkusysäys aloittaa elokuvan. Se on kestoltaan lyhyt ja sen tehtävänä on lähinnä katsojan mielenkiinnon herättäminen. Yleensä alkusysäys on tapahtuma, joka tutustuttaa katsojan elokuvan teemaan. Usein se myös esittelee elokuvan päähenkilön tilanteessa, jossa katsoja voi helposti samastua häneen.

Esittelyjaksossa henkilöihahmoja ja heidän välisiä suhteitaan tarkennetaan. Tässä vaiheessa annetaan lisää vinkkejä elokuvan mahdollisesta ristiriidasta tai konfliktitilanteesta. Jos alkusysäys ei vielä kertonut miljööstä, elokuvan tapahtumaympäristöstä ja aikakaudesta, esittelyjaksossa myös se paljastetaan. Syventäminen antaa katsojalle lisää tietoa henkilöistä, ja heidän käyttäytymisensä syistä. Syventämisen aikana katsoja pääsee sisälle henkilöihahmojen maailmaan, sekä pystyy ottamaan kantaa hahmojen tekoihin ja valintoihin.

Ristiriitojen kärjistyminen. Ristiriitojen kärjistymisen jaksossa juonen kulku sekä pienet sivuristiriidat johtavat elokuvan perusristiriidan ratkeamiseen.

Ratkaisu on avainkohta, jossa selviää, kuinkaokuva päättyy. Häivytykset kertovat katsojalle, mitä sitten tapahtui, ja miten päähenkilöt suhtautuvat tapahtuneeseen. Häivytykset antavat myös katsojalle aikaa koota ajatuksensa.

Lähde: Mediakasvatuskeskus Metka

Pohdittavaa:

1. Keskustelkaa ryhmissä juonen eri vaiheista ja pohtikaa mihin dramaturgian osa-alueeseen mikäkin kohta kuuluu. Muistakaa, että dokumentissa ei aina noudateta perinteisiä dramaturgian malleja.

2. Mieti, miten tarina on kerrottu ja miten elokuva on kuvattu. Onko elokuvan toteutustapa onnistunut? Jäikö mielestäsi jotain puuttumaan? Olisitko kuvannut elokuvan itse jotenkin toisin?
3. Muistele muita näkemiäsi elokuvia. Millaisia päähenkilöitä niissä on ollut? Millainen päähenkilö on mielestäsi kiinnostava? Millä tavoin elokuvantekijät pyrkivät tekemään päähenkilöistä samaistuttavan tai sympatiaa herättävän?
4. Mikä kohtaus jäi elokuvasta parhaiten mieleen?

Tehtävää:

1. Piirrä sarjakuva, jossa kiteytät elokuvan tarinan neljään kuvaan. Mitkä kuvat valitsisit? Saako neljällä yksittäisellä kuvalla kerrottua koko tarinan? Huomioi dramaturgian eri osa-alueet.
2. Miettikää, mikä on elokuvan juonen kannalta oleellinen kohtaus. Muuttiko jokin tapahtuma tai kohtaus juonen kulkua? Muodostakaa ryhmät. Valitkaa yhdessä kohtaus, jonka muistatte hyvin ja muuttakaa kohtausta niin, että se vaikuttaa juonen kulkuun. Miten elokuva nyt loppuisi? Kirjoittakaa kuvaus lopusta ja esittäkää se luokalle.
3. Kirjoittakaa dokumentista elokuva-arvostelu. Voitte halutessanne kirjoittaa sen myös sarjan muusta elokuvasta. Keskustelkaa ensin luokassa, mikä on elokuva-arvostelu.

Elokuva-arvostelun aineksia:

- elokuvan valmistumisvaiheet; idean syntyminen, lähtökohtana olevat teokset jne.
 - tekijöiden taustat; ohjaajan ja näyttelijöiden aikaisemmat tekemiset yms.
 - elokuvan aiheen ja juonen esittely
 - elokuvan tulkinta: mistä elokuva perimmältään puhuu
 - elokuvan sijoittaminen johonkin lajiin ja elokuvan historiaan
 - toteutuksen esittely ja arviointi; lavastus, puvustus, leikkaus, ohjaus, jne.
 - roolisuoritusten arviointi.
4. Minkälaisen dokumentin kirjoittaisit omasta elämästäsi? Mieti oman elämäsi dramaturgiaa.
 5. Suunnittele Machganin päätös -dokumentille jatko-osa.
Minkälainen elämä Machganilla on 5 tai 10 vuoden kuluttua? Onko hän vielä koulussa? Onko hän löytänyt ammatin? Työskenteleekö hän vielä kadulla? Mitä Machganin isälle kuuluu? Suunnittele dokumentti niin, että kiinnität huomiota dramaturgiaan.